

Sygn. akt IV CSK 275/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Iwona Koper (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górski

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa W. W. i J. W.
przeciwko Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji Spółce z ograniczoną
odpowiedzialnością w O.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 lutego 2015 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 19 grudnia 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt I a,b oraz w pkt III i przekazuje
sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu do ponownego
rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie W. W. i J. W. dopomagali się zasądzenia od pozwanego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Spółki z o.o. w O. kwoty 394 296 zł z ustawowymi odsetkami z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów zajętej pod sieć wodociągową.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy w częściowym uwzględnieniu powództwa zasądził na rzecz powodów kwotę 197.562,83 zł z ustawowymi odsetkami.

Sąd Okręgowy ustalił, że powodowie są właścicielami nieruchomości położonej przy ul. S. w O. składającej się między innymi z działek nr 6, 7/4 i 15/5, przez które przebiega sieć wodociągowa o długości 439 m i przekroju 300 mm, stanowiąca własność pozwanego. Szerokość ograniczonej w użytkowaniu strefy wynosi 6,30 m, zaś cała powierzchnia obszaru ograniczonego zajmuje 2.766 m². Jest to teren wyrównany, przejezdny, na którym nie można postawić budynku, ani zasadzić drzew, możliwa jest natomiast uprawa warzyw, stworzenie terenu zieleni, placu zabaw lub tymczasowego parkingu.

Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2011 r. Sąd Rejonowy ustanowił na przedmiotowej nieruchomości na rzecz pozwanego służebność przesyłu dla sieci wodociągowej długości 439 m o przekroju 300 mm i zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 245 153 zł tytułem odszkodowania płatnego jednorazowo w terminie trzech miesięcy od uprawomocnienia się postanowienia.

Dla ustalenia spornej między stronami kwestii wysokości wynagrodzenia, wymagającej wiadomości specjalnych, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości. Przedstawiona przez biegłego opinię podzielił co do zasady uznając ją za jasną, pełną, prezentującą stanowisko w sposób logiczny i kategoryczny, zawierającą odniesienie się do zarzutów pozwanego. Bazując na tej opinii Sąd Okręgowy nie przyjął jednak określonego przez biegłego współczynnika współkorzystania na poziomie 0,5, uznając za właściwy współczynnik na poziomie 0,3. Wysokość wynagrodzenia została określona przez biegłego przy zastosowaniu formuły $N = W \cdot R \cdot K$, gdzie N to

należność jako dochód roczny z zajętej pod sieć nieruchomości, R to stopa kapitalizacji i K to współczynnik współkorzystania z nieruchomości określający wzajemne korzystanie z niej przez właścicieli nieruchomości i właściciela infrastruktury. Przy określeniu współczynnika współkorzystania biegły uwzględnił fakt, że powodowie nie utracili w całości władztwa nad rzeczą, a jedynie zostali ograniczeni w korzystaniu z zajętej części nieruchomości przez zakaz zabudowy, co nie wyłącza innego sposobu korzystania oraz wziął pod uwagę, że na tym terenie (pasie zajętości) mogą przebywać w jednakowym wymiarze czasowym właściciel sieci i właściciel nieruchomości nie wyrządzając szkody. Przyjął, że współczynnik ten nie jest zależny od ilości wejść na działkę lecz jest związany ze współkorzystaniem i oznacza, że właściciel sieci korzysta z nieruchomości 24 godziny i w sposób ciągły ma dostęp do nieruchomości. Jednakowo do powierzchni eksploatacji ma dostęp w sposób ciągły w czasie właściciel nieruchomości i może z tej przestrzeni korzystać tak jak właściciel w sposób ograniczony. Skoro zaś każda strona korzysta z danej przestrzeni 24 godziny na dobę, to oznacza to, że wskaźnik współkorzystania wynosi 0,5. Sąd Okręgowy uznając, że występują dysproporcje we współkorzystaniu z nieruchomości przez powodów i pozwanego na korzyść powodów przyjął, że właściwy dla tej sytuacji będzie wskaźnik K na poziomie 0,3.

Sąd Apelacyjny uwzględnił częściowo apelację powodów zaskarżającą wyrok Sądu Okręgowego i w następstwie jego zmiany, wyrokiem z dnia 19 grudnia 2013 r., zasądził na ich rzecz kwotę 329 271,46 zł z ustawowymi odsetkami, zaś dalej idącą apelację oddalił.

Uznał, że Sąd pierwszej instancji, z naruszeniem art. 233 § 1 i art. 278 k.p.c. przekroczył dozwolone granice oceny opinii biegłego, która podlega kontroli przez sąd nie posiadający wiadomości specjalnych tylko w zakresie zgodności z zasadami logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej. Odmienne od stanowiska biegłego ustalenie wskaźnika współkorzystania z nieruchomości wymagało bądź zasięgnięcia opinii biegłego, a wniosek taki Sąd Okręgowy oddalił, bądź uzupełnia stanowiska dotychczasowego biegłego o nowe założenia. W ocenie Sądu Apelacyjnego „nie do końca przekonuje” też stanowisko Sądu Okręgowego w tym zakresie, albowiem

biegły uwzględnił odmienność zakresu rzeczowego we współkorzystaniu i wskazał uzasadnione czasem kryterium oceny przekonująco je motywując. Sąd Apelacyjny dokonał własnej oceny dowodu z opinii biegłego, którą uznał w całości za rzeczową i przekonującą, przejrzystą, logicznie uzasadniającą metodologię obliczeń, opartą na wiedzy i doświadczeniu biegłego. W konsekwencji, zgodnie z obliczeniami biegłego i przyjętym w opinii współczynnikiem współkorzystania z nieruchomości (z pominięciem wersji ewentualnej opartej o jedną zwaloryzowaną stawkę na dzień sporządzenia opinii – z uwagi na brak wyraźnego żądania waloryzacji) ustalił wysokość wynagrodzenia należnego powodom na kwotę 329.271,46 zł.

W skardze kasacyjnej opartej na podstawie naruszenia przepisów postępowania pozwany zarzucił naruszenie art. 382 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 278 § 1 w zw. z art. 233 1 k.p.c.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części uwzględniającej apelację powodów oraz orzekającej o kosztach postępowania i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania lub uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego i oddalenie apelacji powodów oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zasadnie zarzuca skarżący Sądowi Apelacyjnemu oparcie rozstrzygnięcia jedynie na dowodzie z opinii biegłego, po dokonaniu jego własnej oceny, odmiennej od przyjętej przez Sąd Okręgowy, z pominięciem istotnej części materiału dowodowego zebranego przed Sądem pierwszej instancji w postaci zeznań powoda, postanowienia Sądu Rejonowego w O. z dnia 12 grudnia 2011 r. w sprawie sygn. akt I Ns .../11 oraz stanowiących jego podstawę dowodów stwierdzających istotne dla rozstrzygnięcia okoliczności. W powołanej sprawie dla służebności przesyłu na tej samej nieruchomości w tym samym pasie technologicznym i dla tych samych urządzeń wodociągowych, dla oceny współkorzystania nieruchomości przyjęty został wskaźnik na poziomie 0,3. Uchybienie to, mogące więc mieć wpływ na wynik sprawy, kwalifikuje się jako naruszenie art. 382 k.p.c.

Opinia biegłego nie ma w sprawie znaczenia rozstrzygającego i podlega

ocenie jak każdy środek dowodowy, jednak w oparciu o właściwe dla jej oceny na płaszczyźnie merytorycznej kryteria, które stanowią: poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania sformułowanego stanowiska, stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen, zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej. Biegły wyraża opinię o tej części materiału dowodowego, którą wskazuje dla celów jej wydania sąd, nie dokonuje natomiast wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego sprawy, co jest obowiązkiem sądu orzekającego. Zaniechanie Sądu Apelacyjnego w tym zakresie nie daje natomiast podstawy do podnoszenia zarzutów przeciwko opinii biegłego.

Zarzut naruszenia art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 233 1 k.p.c. wiąże skarżący z uchyleniem się przez Sąd Apelacyjny od oceny dowodu z opinii biegłego w odniesieniu do przyjętego w niej, kwestionowanego w apelacji, współczynnika współkorzystania z nieruchomości w następstwie błędnego zakwalifikowania opinii w tej części jako merytorycznego poglądu biegłego. Stanowisko skarżącego nie jest jednak słuszne. Nie ma bowiem uzasadnionych podstaw do różnicowania poszczególnych elementów rozumowania biegłego pod tym względem.

Trafnie Sąd Apelacyjny poddając krytyce odmienne podejście do tej kwestii przez Sąd Okręgowy wskazał, że sąd nie podzielając merytorycznych poglądów biegłego, lub zastępując je własnymi stwierdzeniami bez zasięgnięcia opinii innego biegłego lub w drodze uzupełnienia stanowiska biegłego, który wydał odmienną opinię, narusza art. 278 w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok SN z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 235/11 nie publ.). Sąd może bowiem dojść do wiadomości specjalnych wyłącznie poprzez skorzystanie z opinii biegłego.

Respektując powyższe zasady, w taki sam sposób powinien postąpić Sąd Apelacyjny dla usunięcia wątpliwości powstałych na tle nierozstrzygniętych, zarzutów pozwanego do opinii biegłego, po oddaleniu przez Sąd Rejonowy wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego, do czego konieczne były wiadomości specjalne, lecz tego z naruszeniem art. 278 w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poniechał.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

